




Лекція 2. Поняття як форма мислення. (Логіка імен).




Мета лекції - розглянути основні характеристики поняття та особливості відношення між ними

- Поняття як форма мислення.
- Зміст та обсяг понять. Узагальнення й обмеження обсягу понять.
- Відношення між обсягами понять.
- Види понять за обсягом і змістом.
- Визначення понять.
- Поділ понять. Класифікація.

Поняття як форма мислення.

Поняття – форма мислення, за допомогою якої відображаються предмети і явища у їх загальних та істотних ознаках.






**Зміст та обсяг понять як його
основні характеристики.
Узагальнення й обмеження
обсягу понять.**

Зміст поняття – відображення у мисленні істотних, відмітних властивостей, ознак, відношень предметів.

Обсяг поняття – це сукупність (множина, клас) предметів, що мислиться у понятті.



Між змістом та обсягом поняття існує певна залежність, яка знаходить свій вираз у **законі оберненого відношення між змістом та обсягом поняття**. Традиційно цей закон формулюється таким чином: **“із збагаченням змісту поняття (збільшенням кількості істотних ознак)**



Відношення між обсягами понять

Усі поняття щодо змісту поділяються на **порівнянні** (ті, що мають спільні істотні ознаки) й **непорівнянні** (такі, що не мають спільних істотних ознак).

Сумісні поняття:

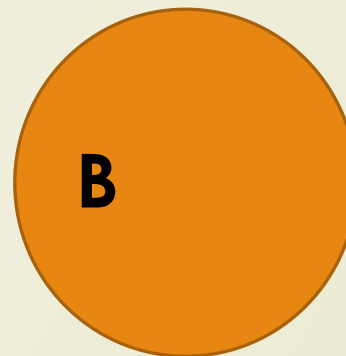
1.Рівнозначні , або тотожні поняття – відношення, коли обсяги понять повністю співпадають в усіх елементах:

A – правопорушення

B – протиправна дія

A

B



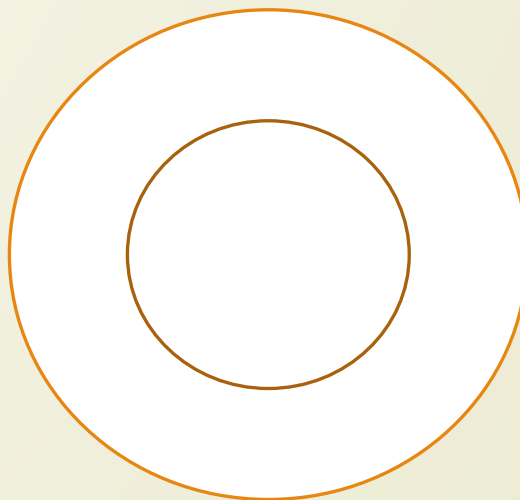
Підпорядковані (підрядні) – ті, що відображають родо-видові відношення між поняттями: Обсяг одного поняття (видового) повністю включено до обсягу іншого поняття (родового)

A – злочин

B – шахрайство

A

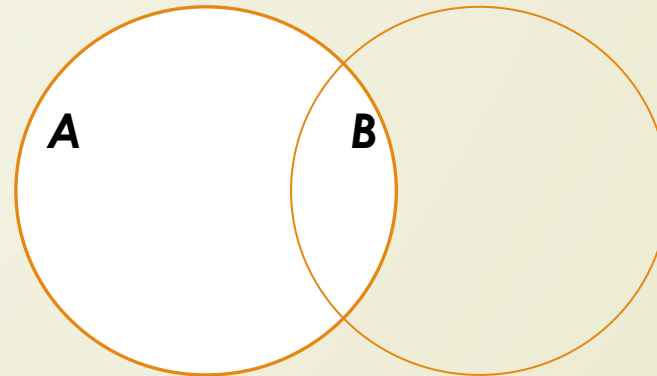
B



Перетин – відношення, при яких обсяги понять частково співпадають, а частково залишаються самостійними. Інакше кажучи, при перетині ми знаходимо область предметів які одночасно входять до двох і більше класів.

A – студент

B – юрист



Види понять за обсягом і змістом

- **Одиничні** – поняття, в обсяг яких входить лише один предмет (одиничний клас, одинична множина).
Наприклад: “Київ”, “Чорне море”, “Юлій Цезар” тощо.
- **Загальні** – поняття, в обсяг яких входить якась група (множина) предметів. Наприклад, “юрист”, “закон”, “стіл” тощо.

(Загальні поняття у свою чергу поділяються на **реєструючі** та **нереєструючі**)

За змістом виділяють:

- **Конкретні поняття** – ті, в яких відображається визначений, даний предмет чи клас реальних чи ідеальних предметів та їх істотних ознак. В конкретному понятті предмет мислиться як дещо, що існує самостійно. Наприклад, “аудиторія”, “суддя” “закон”, тощо.
- **Абстрактні поняття** відображають ознаки, властивості чи відношення предметів, які окремо, самочинно не існують, але мисляться абстраговано, відірвано від предмета, як щось самостійне. Наприклад, “неосудність”, “відвага”, “лють” тощо. Абстрактні поняття можуть бути як одиничними (наприклад “геніальність А.Ейнштейна”), так і загальними (“краса”, “злість”).

Визначення понять (дефініція).

(дефініція, від лат. *definitio*) – це логічна дія, за допомогою якої розкривається зміст поняття.

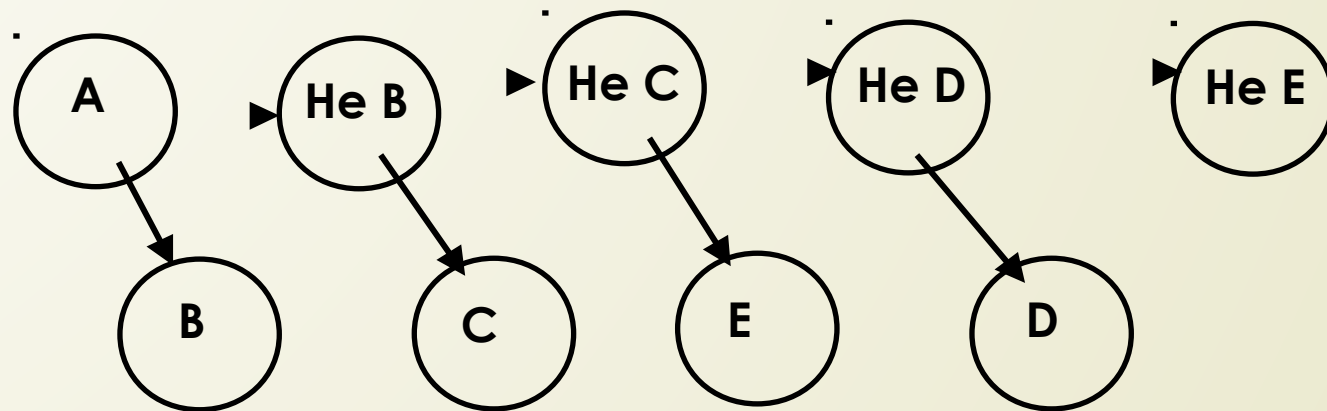
Розкрити зміст – це вказати ті ознаки предметів і явищ дійсності, які мисляться у цьому понятті. Так при визначенні поняття “кримінальне покарання” його зміст розкривають такі ознаки: ‘захід примусу’, ‘застосовуваний іменем держави’, ‘за вироком суду’, ‘до особи винної у вчиненні злочину’, ‘передбачене законом обмеження прав і свобод засудженого’



Поділ понять

- Поділ повинен бути розмірним (пропорційним).
- Поділ поняття на кожному етапі повинен здійснюватися за однією й тією ж підставою (ознакою).
- Поділ повинен бути поступовим (неперервним).

Дихотомічний поділ поняття (від гр. *dicha* і *tome* –перетин на дві частини)– вид поділу обсягу поняття , коли обсяг поділяється на два суперечних одне одному видових поняття.





Дякую за увагу!!!

